

Nr 135.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1950/51 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkterna 59—62, samt under kapitalbudgeten, bilaga 25, punkten 1, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna följande anslag:

A. Driftbudgeten.

Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag, förslagsanslag	675 000
Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer, förslagsanslag	27 000 000
Särskilda bostadsrabatter, reservationsanslag	1 200 000
Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag	6 000 000

B. Kapitalbudgeten.

Under fonden för låneunderstöd:

Lån till anordnande av kollektiva tvätterier, investeringsanslag 2 000 000

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 144, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 mars 1950, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av föredragande statsrådet förordade ändringar i olika avseenden fr. o. m. den 1 juli 1950 av grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen;

dels medgiva, att räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1950/51, bestämmas till 3,25 %;

dels ock för budgetåret 1950/51 anvisa följande anslag, nämligen å driftbudgeten under *femte huvudtiteln*:

till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnads-lån ett förslagsanslag av 675 000 kronor,

till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 27 000 000 kronor,

till Särskilda bostadsrabatter ett reservationsanslag av 400 000 kronor,

till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 6 500 000 kronor, och

till Rabatter vid viss försäljning av övertaliga baracker ett reservationsanslag av 306 000 kronor, samt

å *kapitalbudgeten* under fonden för låneunderstöd:

till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehäft följande motioner, nämligen

från första kammaren

I: 205 av herrar *Bror Nilsson* och *Niklasson*,

I: 404 av herr *Sundvik*,

I: 416 av herr *Norling m. fl.*,

I: 427 av herr *Einar Eriksson m. fl.*,

I: 438 av herr *Andrén m. fl.*,

I: 439 av herr *Bergvall m. fl.* samt

I: 440 av herrar *Hallagård* och *Niklasson*;

från andra kammaren

II: 262 av herr *Pettersson* i *Dahl m. fl.*,

II: 419 av herr *Lager m. fl.*,

II: 514 av herr *Edenman m. fl.*,

II: 527 av herr *Pettersson* i *Dahl m. fl.*,

II: 528 av herr *Hjalmarson m. fl.*,

II: 529 av herr *Lager m. fl.*,

II: 530 av herr *Ohlin m. fl.* samt

II: 531 av herr *Hagård*.

Yrkandena i nämnda motioner redovisas i det följande.

Propositionen.

Bostadsförsörjningsläget.

Av bostadsstyrelsens i propositionen återgivna redogörelse för läget på bostadsmarknaden vid slutet av år 1949 framgår, att det totala underskottet på lägenheter i stadssamhällena är mycket stort och att antalet familjer, som kan sägas sakna familjebostad, är betydande. Bostadsstyrelsen anser, att under det senaste året någon märkbar lättnad i bostadsmarknadsläget icke inträtt. På ett flertal orter synes tvärtom en försämring ha skett. Med den för 1950 planerade bostadsproduktionen finner styrelsen det icke uteslutet, att läget kan förbättras under innevarande år men framhåller å andra sidan, att man icke kan bortse från risken av att läget ytterligare försämrats.

I den mån investeringsvolymen kan utvidgas, anses det angeläget att varje möjlighet som ges att öka bostadsbyggandet blir tillvaratagen. Inom bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen pågå undersökningar som äro

avsedda att ge säkrare hållpunkter för en bedömning av förutsättningarna för en avveckling av bostadsbristen och att kunna bilda underlag för den fortsatta prövningen av bostadsproduktionens storlek.

Föredragande statsrådet framhåller härefter, att en i oförminskad takt bedriven flerfamiljshusproduktion inom orternas perifera delar ur flera synpunkter torde vara olämplig i vad det gäller ett flertal större och medelstora städer. I nuvarande läge kan dock endast ifrågakomma ny- och ombyggnad av ett starkt begränsat antal undermåliga, centralt belägna bostadshus, där saneringen beräknas resultera i ett större antal bostäder. Planläggningen och genomförandet av saneringsverksamheten anses bära i första hand ankomma på kommunerna. Det kan dock visa sig ändamålsenligt, att staten i viss utsträckning medverkar beträffande de utredningar och undersökningar, som krävas för att upprätta saneringsplaner, och vidare att smärre jämkningar i villkoren för statliga lån till flerfamiljshus vidtagas i syfte att underlätta finansieringen av nybyggnad inom centrala stadsområden. Enligt föredragandens mening bör förevarande spörsmål göras till föremål för närmare utredning.

Lån och bidrag till bostadshus.

Egnahemslån och förbättringslån.

Maximibestämmelserna beträffande bostadens storlek. Bostadsstyrelsens grunder för medgivande i särskilda fall att egnahemslån med räntefri, stående del beviljas för nybyggnad av hus med en yta överstigande fastställda maximi-gränser innebära främst, att hänsyn toges till familjens storlek. I fråga om hus i ett plan kan sålunda, då antalet familjemedlemmar överstiger åtta, medgivas en större yta än normalt. För hus i 1½ och 2 plan är motsvarande antal 12 respektive 10. Även andra omständigheter än familjens storlek beaktas av bostadsstyrelsen. Antalet undantagsfall, varom här är fråga, har hittills varit synnerligen litet. Redan antalet familjer med behov av en förhållandevis stor bostad är begränsat. Härtill kommer att detta behov oftast kunnat tillgodoses genom att familjen valt en ur utrymmessynpunkt fördelaktig hustyp, d. v. s. hus i 1½ eller 2 plan. Föredraganden har godtagit ifrågavarande av bostadsstyrelsen tillämpade grunder.

Vad härefter angår ombyggnad av dylika hus innebär bostadsstyrelsens nuvarande praxis, att undantag från gällande huvudregel beträffande bostadsytans storlek medgivas i ett betydligt större antal fall. Anledningen härtill, att vid ombyggnad husets storlek är given och ett val därför uteslutet, har föredraganden likaledes godtagit. Även om vissa skäl kunde tala för att maximitorna för erhållande av subvention vid ombyggnad något höjdes i syfte att nedbringa antalet undantagsfall, som kräva särskild prövning, anses dock ytterligare erfarenhet bära avvaktas innan frågan blir föremål för slutlig prövning.

Fördjupning av egnahemslån. Enligt 9 § egnahemslånekungörelsen må egnahemslån i regel ej överstiga viss bestämd andel av den godkända produk-

tionskostnaden. Då skäl därtill äro kan en mindre fördjupning ifrågakomma och då särskilda omständigheter föranleda därtill hela bottenkrediten beviljas i form av egnahemslån. Bostadsstyrelsen anser, att bestämmelserna om fördjupning av egnahemslån i särskilda fall innebära, att då bottenlån ej kan erhållas med 50 % av produktionskostnaden egnahemslånet må fördjupas efter en glidande skala, dock att frågan skall bedömas strängare, därest ansökan avser fördjupning med mera än 10 %. Styrelsen finner emellertid, att bestämmelserna också kunna tolkas så, att endast två bestämda fördjupningsfall avsetts böra komma i fråga, nämligen fördjupning med 10 % eller 50 % av den godkända produktionskostnaden.

Bostadsstyrelsens praxis i denna del har icke föranlett erinran från föredraganden, som emellertid förutsätter, att styrelsen med uppmärksamhet följer frågan och vid behov anpassar villkoren för fördjupning av lånet till ändringar i förutsättningarna för erhållande av bottenlån i öppna marknaden.

Tillämpningen i vissa fall av bestämmelserna om villkor för erhållande av förbättringslån. Vad angår frågan i vilka fall förbättringslån för upprustning av äldre enfamiljs- och tvåfamiljshus bör beviljas, understryker föredraganden önskvärdheten av att beträffande bostäder av synnerligen låg klass staten i den mån ägarens ekonomiska resurser äro begränsade medverkar till en tillfällig förbättring. I de fall huset efter en viss tid, t. ex. efter fem eller tio år, bör rivras och ersättas med ett nytt hus, anses sådan upprustning icke böra motarbetas som å ena sidan innebär undanröjande av allvarliga brister och å andra sidan kan åstadkommas för en med hänsyn till den begränsade användningstiden rimlig kostnad. Om en fullständig ombyggnad framstår som angelägen, anses det däremot önskvärt, att en mindre upprustning kommer till stånd endast om särskilda skäl kunna åberopas, varvid upprustningen så långt möjligt anses böra planeras och utföras på sådant sätt, att den blir ett led i en framtida fullständigare ombyggnad.

Föredraganden tillstyrker vidare, att förbättringslån i vissa fall i de fyra nordligaste länen må kunna beviljas för ersättningsbyggnad av enkel standard.

I fråga om byggnader å renbetesmark gäller för såväl lapparnas bostäder som bostäderna på arrendeegnahem, att husen ägas av innehavarna men marken av staten och att inteckningssäkerhet därför ej kan ställas. Kungl. Maj:t har icke funnit anledning till erinran mot en av bostadsstyrelsen gjord hemställan om bemyndigande för styrelsen att utan hinder av vad därutinnan stadgas i egnahemslånekungörelsen få föreskriva, om och i vilken form säkerhet skall ställas för egnahemslån eller förbättringslån till byggnadsföretag på renbetesmark.

Storleken av sådant räntefritt stående förbättringslån, som må utlämnas utan säkerhet. Räntefritt, stående förbättringslån föreslås kunna beviljas intill ett belopp av 1 200 kronor utan att inteckningssäkerhet eller annan godtagbar säkerhet ställes.

Området för förbättringslångivningen. Föredraganden tillstyrker slutligen

ett av bostadsstyrelsen framlagt förslag, att förbättringslångivningen i fortsättningen skall kunna omfatta hela landet utan några inskränkningar. De skäl som tidigare föranlett, att stödet i huvudsak varit begränsat till landsbygden, anses ej längre bärande.

Tertiärlån och tillägglån.

Tertiärlån och tillägglån i samband med utbyte av galvaniserade rör mot kopparrör m. m. Höjning av beviljade tertiärlån och tillägglån i samband med utbyte av galvaniserade rör mot kopparrör har medgivits endast då underlåtenhet att verkställa utbyte skulle medföra betydande olägenheter. Enligt föredragandens mening bör möjlighet till ifrågavarande höjning av lånen alltjämt hållas öppen. Han har vidare godtagit förslaget att höjning av lån skall kunna medgivas vid ordnande av varmvatteninstallation i särskilda fall.

Grunderna för ränteeftergift. Det förhållandet att ränteeftergift icke medges därest denna skulle komma att understiga 1 % å hyrorna anses kunna föranleda en viss tendens till räntehöjning. Föredraganden förordar därför, att bostadsstyrelsen i den mån anledning därtill uppkommer skall äga att bevilja ränteeftergift, även om denna skulle understiga 1 % å hyrorna. Eftergift föreslås dock i så fall icke få beviljas med mindre belopp än 100 kronor per år.

Förskott å tertiärlån. Föredraganden förordar, att förskott å tertiärlån ej längre skall kunna beviljas.

En femte subventionsgrupp. Även för nästa budgetår förutsättes möjlighet skola finnas att inrätta en femte subventionsgrupp för tillägglån.

Bostadsrabatter.

Trekronorsbidrag.

Då kommunerna förutsätts få en relativt stor frihet vid utgivandet av dessa bidrag, finner föredraganden det rimligt, att kommunerna i fortsättningen svara för viss del av kostnaderna för de särskilda bostadsrabatterna. Han tillstyrker fördenskull bostadsstyrelsens förslag, att kommunerna fr. o. m. nästa budgetår skola bestrida hälften av kostnaderna för ifrågavarande bidragsgivning.

För att säkerställa den avsedda standardhöjande effekten beträffande hushåll med ett eller flera minderåriga barn föreslås som villkor för erhållande av trekronorsbidrag, att lägenheten är av viss storlek. I särskilda fall avses emellertid kommun skola kunna bevilja bidrag, även om standardkraven icke bli tillgodosedda.

Ifrågavarande bidragsgivning förutsättes i avvaktan bl. a. på en allmän omprövning av bostadsrabatterna alltfört skola ha försökskaraktär. I den mån avgörande lättnader i bostadsmarknadsläget inträda anses ett förnyat övervägande av trekronorsbidragets ställning i bostadsrabattsystemet bli påkallat.

Statsbidrag till anordnande av pensionärslägenheter i flerfamiljshus.

Även om erfarenheterna av pensionärshemsverksamheten äro goda, anser föredraganden möjlighet böra öppnas för att på sätt som socialvårdskommittén föreslagit och som redan i begränsad omfattning prövats tillika bereda pensionärer billiga och ändamålsenliga lägenheter i hyreshus. På grund härav förordas statsbidrag till en försöksverksamhet för ifrågavarande ändamål.

Bidragsgivningen föreslås begränsad till flerfamiljshus, som förvaltas av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag, vilket överensstämmer med de regler, som gälla för erhållande av trekronorsbidrag, dock att jämväl borde föreskrivas att företaget finansierats med hjälp av statligt tertiärlån. I anslutning till bestämmelserna för trekronorsbidraget anses därjämte som villkor böra uppställas, att huset färdigställts tidigast den 1 juli 1946.

Av praktiska skäl föreslås att bidraget bestämmes att utgå i form av avdrag å räntor och amorteringar å beviljat tertiärlån.

Om trekronorsbidraget gäller f. n. att det kan kombineras med familjebostadsbidrag. Någon kombination av trekronorsbidrag och nu ifrågavarande bidrag anses icke böra kunna komma i fråga.

I fråga om statsbidragets storlek har föredraganden godtagit ett av bostadsstyrelsen framlagt förslag till statsbidragsskala, enligt vilket subventionen i huvudsak skall motsvara det statliga stödet till pensionärshem.

Villkor för bidrag anses böra vara, att hyrorna för ifrågavarande lägenheter ej sättas högre än de som gälla i pensionärshem.

Beträffande ifrågavarande bidragsgivning i övrigt föreslås i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i kungörelsen om statsbidrag till anordnande av pensionärshem, dock att beslutanderätten i hithörande frågor ansetts böra ankomma på bostadsstyrelsen.

Särskilda frågor.

Grunder för tomtprissättning m. m.

Föredraganden förordar, att bostadsstyrelsen i samråd med kommunerna i den utsträckning som kan finnas lämplig utreder vilka tomtkostnader, som vid en friare prövning av markprisfrågan än hittills böra godtagas för olika orter och områden. I den mån förutsättningar härför uppkomma anses hinder ej heller böra möta att under nästa budgetår för beläning godtaga nybyggnad inom centralt område med tomtkostnader, som med hänsyn till resultatet av ifrågavarande utredningar kunna finnas skäligen.

Räntefritt stående lån till kollektiva tvätterier.

Bestämmelsen, att lån till kollektiva tvätterier må lämnas helt eller delvis som räntefritt och stående, är avsedd att tillämpas endast i undantagsfall. Den har tillkommit i syfte att möjliggöra att mindre tvätterier bli ur driftekonomisk synpunkt jämställda med större anläggningar. Bostadsstyrelsen har ej

ansett sig kunna framlägga förslag till närmare riktlinjer för tillämpningen av sagda bestämmelse förrän större erfarenhet vunnits av verksamheten. Tills vidare borde därför försöksvis lämpliga vägar prövas. Föredraganden delar styrelsens uppfattning, att särskilt stöd skall kunna lämnas till mindre tvätterier, även om dessa ur rent driftekonomiska synpunkter äro underlägsna större anläggningar, och det icke är helt uteslutet, att framdeles en rationellare lösning av tvättfrågan vore möjlig.

Medelsbehovet för låne- och bidragsverksamheten under budgetåret 1950/51 m. m.

Föredraganden har erinrat om att till grund för de i årets statsverksproposition redovisade preliminära beräkningarna av behovet av medel för nästa budgetår å bostadsanslagen ligger antagandet, att bostadsbyggandet kommer att begränsas på sådant sätt att tillskottet av lägenheter under såväl år 1950 som år 1951 kommer att uppgå till högst 45 000 å 50 000 lägenheter. Inga omständigheter anses ha tillkommit, som motivera en allmän omprövning av de i statsverkspropositionen preliminärt upptagna beloppen.

Enär anslaget till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag numera tages i anspråk jämväl för utgifter, som sammanhännga med egnahemslångivningen, föreslås anslagsrubriken ändrad till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån.

Anslaget till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer, som för innevarande budgetår anvisats med 21 000 000 kronor, har upptagits med det preliminärt beräknade beloppet, 27 000 000 kronor.

För Särskilda bostadsrabatter ha å riksstaten för budgetåret 1949/50 uppförts 1 500 000 kronor. Med hänsyn främst till de föreslagna ändrade grunderna för beviljande av trekronorsbidrag har anslaget nedräknats till 400 000 kronor. Det förutsattes därvid att från detta anslag bestridas kostnaderna för statsbidrag till anordnande av pensionärlägenheter i flerfamiljshus.

Icke heller under nästa budgetår anses behov föreligga av anslag till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden.

Anslaget till Bidrag till inrättande av pensionärshem har uppräknats med 500 000 kronor till 6 500 000 kronor.

Å kapitalbudgeten har till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier upptagits ett oförändrat belopp av 2 000 000 kronor.

Räntefoten för lantarbetarbostadslån, som beviljas under nästa budgetår, har föreslagits skola fastställas till oförändrat 3,25 %.

1946 års riksdag medgav, att av statliga myndigheter under krigsåren anskaffade baracker finge, i den mån de icke längre erfordrades för statligt ändamål, till med 50 % rabatterade priser försäljas med förtursrätt till kommuner och vissa sammanslutningar för att av dessa användas till samlingslokaler o. d.

För att täcka de medgivna rabatter, för vilka medel icke beräknats i samband med tidigare anslag för ändamålet, erfordras att 306 000 kronor anvisas. Inom försvarsväsendet finnes fortfarande ett antal baracker, som med hänsyn till kostnaderna för lagring och underhåll beräknas bära avyttras i den mån de frigöras från tidigare användning. Om riksdagen icke gör erinran häremot föreslås hittills tillämpad rabattering få äga rum även vid den fortsatta försäljning av baracker, som sålunda kan komma till stånd. Frågan om bestridande av kostnaderna för därvid medgivna rabatter torde i sinom tid komma att underställas riksdagen.

Motionerna.

I de likalydande motionerna *I: 205* (av herrar Bror Nilsson och Niklasson) och *II: 262* (av herr Pettersson i Dahl m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta dels att byggnadstillståndsgivningen för enfamiljs- och tvåfamiljshus slopas, dels att byggnadsregleringen avskaffas i landskommunerna, dels att tillämpningsområdet för förbättringslån utvidgas i enlighet med vad i motionerna angivits, dels ock att förbättringslån må lämnas utan säkerhet, om det icke överstiger 1 500 kronor.

I motionen *I: 404* (av herr Sundvik) har föreslagits, att beträffande det s. k. trekronorsbidraget staten måtte bidra med 2 kronor per kvadratmeter lägenhetsyta och kommunerna med 1 krona, medan i motionen *I: 416* (av herr Norling m. fl.) hemställts att kostnaderna för trekronorsbidragen helt bestridas av statsmedel.

I de likalydande motionerna *I: 427* (av herr Einar Eriksson m. fl.) och *II: 514* (av herr Edenman m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte *dels* avslå Kungl. Maj:ts förslag angående kommunernas ekonomiska medansvarighet vid finansieringen av trekronorsbidraget, *dels ock* för budgetåret 1950/51 anvisa till Särskilda bostadsrabatter ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor.

I de likalydande motionerna *I: 438* (av herr Andrén m. fl.) och *II: 528* (av herr Hjalmarson m. fl.) har yrkats, att riksdagen måtte *dels* avslå Kungl. Maj:ts hemställan om rätt att inrätta en femte subventionsgrupp, *dels* nedsätta anslaget till Särskilda bostadsrabatter med det för trekronorsbidraget avsedda beloppet, 300 000 kronor, *dels ock* i övrigt beakta vad i motionerna anförts.

I de likalydande motionerna *I: 439* (av herr Bergvall m. fl.) och *II: 530* (av herr Ohlin m. fl.) har hemställts, att riksdagen måtte besluta *dels* att den övre gränsen för statliga tertiärlån till bostadshus uppförda av kommunala eller allmännyttiga företag jämte kooperativa företag skall fastställas till 90 % av anskaffningskostnaden, *dels* att utvidga gränserna för trekronorsbidraget till att omfatta även andra fastigheter än kommunala och allmännyttiga eller av industrier för anställda uppförda, *dels ock* att höja anslaget till Särskilda bostadsrabatter från 400 000 kronor till 600 000 kronor.

I de likalydande motionerna *I: 440* (av herrar Hallagård och Niklasson) och

II: 527 (av herr Pettersson i Dahl m. fl.) har förordats, att riksdagen måtte *dels* besluta att bestämmelserna om familjebostadsbidragen jämkas i enlighet med vad i motionerna angivits, *dels* besluta att trekronorsbidragen avskaffas, *dels ock* beakta övriga i motionerna angivna synpunkter.

I motionen *II: 419* (av herr Lager m. fl.) föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om snabba åtgärder för ökad bostadsbyggnation, för produktion av byggnadsmaterial i tillräcklig omfattning och till billigare priser och för en utvidgning av subventionsverksamheten.

I motionen *II: 529* (av herr Lager m. fl.) föreslås *dels* att riksdagen måtte besluta vidtaga sådana ändringar av bestämmelserna om familjebostads- och bränslebidrag,

a) att bidragsgivningen utsträcker till att avse även barnfamiljer, som bebo lägenheter färdigställda från och med den 1 januari 1940 och fram till den tidpunkt, som nu gällande bestämmelser avse för utbetalande av sådana bidrag,

b) att den inkomstgräns, som reglerar rätten till familjebostadsbidrag, uppjukas så, att vid gränstillfall familjebostadsbidraget och bränslebidraget minskas med det belopp, med vilket den beskattningsbara inkomsten överskjuter den fastställda inkomstgränsen,

c) att bidragsgivningen utsträcker till att avse även ensamstående mödrar med ett minderårigt barn, samt att sådana bestämmelser införas med avseende på bidragens storlek och behörighet att få bidrag, att familjebostadsbidragen till ensamstående mödrar med ett eller flera barn ligga två trappsteg över det normala bidraget (d. v. s. att ensamstående moder med ett barn erhåller samma bidrag som trebarnsfamilj eller 390 kronor, moder med två barn 520 kronor o. s. v.) och att den övre inkomstgränsen förläggas ett trappsteg över det normala fallet (d. v. s. för ensamstående moder med ett barn en beskattningsbar årsinkomst av högst 4 000 kronor, för moder med två barn 5 000 kronor o. s. v.),

dels ock att utskottet med anledning av dessa förslag beräknar och föreslår anslagen för ifrågakvarande ändamål i proportion till den ökning av utgifterna, som förslagen medföra.

I motionen *II: 531* (av herr Hagård) har hemställts, att försöksverksamheten med särskilda bidrag till pensionärer, som bo utom pensionärshem, måtte avse jämväl andra fastigheter än sådana av kommunala eller allmännyttiga företag ägda hus, vilka färdigställts efter den 1 juli 1946.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 404, I: 416, I: 427, I: 438, II: 262, II: 419, II: 527, II: 529, II: 530 och II: 531.

Utskottet.

Allmänna principer för den statliga bostadspolitiken. I propositionen anförs vissa av bostadsstyrelsen lämnade uppgifter, vilka utvisa att antalet familjer, som kan sägas sakna familjebostad, är betydande. Föredraganden konstaterar, att förhoppningarna om en snar förbättring av läget på bostads-

marknaden ha gäckats. Tillskottet av lägenheter i hela landet hade sjunkit från ca 58 000 år 1947 till ca 44 000 år 1949. Denna minskning av bostadsproduktionen, som hade betingats av tillfälliga störningar i samhällsekonomien, hade bidragit till att bostadsbristen icke kunnat avvecklas på sätt tidigare hade ansetts önskvärt. Föredraganden framhåller, att det är angeläget att i den mån investeringsvolymen kan utvidgas varje möjlighet som ges att öka bostadsbyggandet blir tillvaratagen. Inom bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen påginge undersökningar, som vore avsedda att ge säkrare hållpunkter för en bedömning av förutsättningarna för en avveckling av bostadsbristen och att kunna bilda underlag för den fortsatta prövningen av bostadsproduktions storlek.

I motionerna I: 438 och II: 528 har gjorts gällande, att man riskerar att bostadsprogrammets realiserande fördröjes och att utvecklingen hålles tillbaka, om det enskilda initiativet på ifrågavarande område skjutes åt sidan. Liknande synpunkter anföres i motionerna I: 439 och II: 530. I dessa framhålls sålunda, att den utpräglade bostadsbristen gör det nödvändigt, att den för bostäder tillgängliga investeringsvolymen användes på effektivaste sätt. Enligt motionärernas uppfattning tillgodoses detta krav på det även för allmänheten mest tillfredsställande sättet, om byggande och förvaltning av bostadshus ske under konkurrens på lika villkor mellan skilda företag och företagsformer. I vad det gäller kommunala bostadsföretag hävdas, att möjligheterna för dessa att erhålla statslån intill 100 % av kostnaden hade medfört en tendens till bortseende från kraven på ekonomisk eftertanke och effektivitet i kommunernas bostadsproduktion och bostadsförvaltning. I anslutning härtill yrkas i motionerna, att den övre gränsen för tertiärlån till kommunala, allmännyttiga och kooperativa företag sättes vid 90 % av avkastningsvärdet.

I motionen II: 419 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om snabba åtgärder för ökad bostadsbyggnation och för produktion av byggnadsmaterial i tillräcklig omfattning och till billigare priser.

Frågan om de allmänna grunderna för statens och kommunernas stöd åt bostadsförsörjningen var i anledning av motioner i ämnet föremål för överväganden av förra årets riksdag. Riksdagen framhöll därvid (statsutskottets utlåtande nr 171), att den icke funnit skäl föreligga att taga det statliga stödet till flerfamiljshus under allmän omprövning. Riksdagen förutsatte emellertid, att bostadsstyrelsen med uppmärksamhet följde utvecklingen och framlade de förslag till jämkningar i lånebestämmelserna som denna kunde giva anledning till. De förra året återopade skälen mot en allmän omprövning av det statliga stödet till flerfamiljshus anser utskottet alltfört äga giltighet.

I anledning av vad sålunda anförts, avstyrker utskottet förslaget i motionerna I: 439 och II: 530 beträffande övre gränsen för tertiärlån.

Frågan om åtgärder för att avveckla bostadsbristen har på grund av bostadsmarknadsutvecklingen under senare tid fått ökad betydelse. Utskottet ansluter sig till föredragandens uppfattning, att varje möjlighet som ges att öka bostadsbyggandet bör tillvaratagas. I motionerna I: 438 och II: 528 har fram-

förts den tanken, att den bristande balansen mellan tillgång och efterfrågan på bostäder har sammanhängt med en reell hyressänkning, vilken uppkommit därigenom att löneinkomsterna stigit avsevärt mer än bostadskostnaderna. Utskottet har icke kunnat finna, att motionärerna givit belägg för att sagda hyressänkning på ett avgörande sätt stimulerat efterfrågan, räknad i lägenheter. Inkomststegringens betydelse för en höjning av främst barnfamiljernas bostadsstandard torde däremot icke kunna ifrågasättas. Utskottet förutsätter, att de inom bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen pågående undersökningarna, vilka äro avsedda att ge säkrare hållpunkter för en bedömning av förutsättningarna för en avveckling av bostadsbristen, skola komma att belysa bl. a. i vad mån inkomststegringarna stimulerat lägenhetsefterfrågan. Innan dessa undersökningar slutförts synas jämkningar i grunderna för bostadspolitikerna icke böra företagas.

Vad beträffar motionen II: 419 i vad den avser åtgärder för ökad bostadsbyggnation och för produktion av byggnadsmaterial, är utskottet icke berett tillstyrka särskild åtgärd från riksdagens sida.

I samtliga här nämnda motioner ävensom i motionerna I: 205 och II: 262 ha berörts vissa med regleringen av byggnadsverksamheten sammanhängande spörsmål. Enär grunderna för ifrågavarande reglering behandlats av tredje lagutskottet i anledning av proposition om förlängning av lagen om tillståndstväng för byggnadsarbete m. m. får statsutskottet hänvisa till tredje lagutskottets utlåtande nr 21.

Föredraganden har framhållit, att planläggningen och genomförandet av saneringsverksamheten i första hand böra ankomma på kommunerna, men att det kan visa sig ändamålsenligt, att staten i viss utsträckning medverkar beträffande de utredningar och undersökningar, som krävas för att upprätta saneringsplaner, och vidare att smärre jämkningar i villkoren för statliga lån till flerfamiljshus vidtagas i syfte att underlätta finansieringen av nybyggnad inom centrala stadsområden. Förevarande spörsmål borde göras till föremål för närmare utredning.

I motionerna I: 438 och II: 528 förordas, att den i propositionen förutskickade utredningen får avse jämväl frågan om utsträckt lösningsrätt för tomtägare, då delar av s. k. saneringsenhet befinna sig i olika ägares händer. I motionerna I: 440 och II: 527 åter föreslås, att statsmakterna bestämt deklarerat, att saneringsverksamheten är en rent kommunal uppgift.

I likhet med föredraganden anser utskottet, att frågan om en mera omfattande nybyggnadsverksamhet inom orternas centrala delar är värd särskild uppmärksamhet, även om för den närmaste tiden saneringsverksamheten icke kan givas större omfattning.

Den i motionerna I: 438 och II: 528 berörda frågan torde böra beaktas i samband med den av föredraganden förutskickade utredningen. Vad angår yrkandet i motionerna I: 440 och II: 527 förutsätter utskottet, att nämnda utredning begränsas på det av föredraganden angivna sättet.

Egnahemslån och förbättringslån. Vad föredraganden anført beträffande undantag från de särskilda villkor för erhållande av den del av egnahemslånet, som har subventionskaraktär, den s. k. räntefria stående delen, föranleder icke annan erinran från utskottets sida än att beträffande nybyggnad avvikelser från de fastställda grunderna endast böra ifrågakomma i rena undantagsfall. I likhet med föredraganden förutsätter utskottet, att frågan om villkoren för subvention till ombyggnadsföretag kommer att omprövas sedan ytterligare erfarenhet vunnits.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande grunderna för fördjupning av egnahemslån kan utskottet godtaga.

I propositionen föreslås vidare vissa jämkningar beträffande de fall i vilka förbättringslån kan medgivas för upprustning av äldre enfamiljs- och tvåfamiljshus. I motionerna I: 205 och II: 262, vilka väckts före avgivandet av propositionen, har förordats viss utvidgning av förbättringslångivningen, i huvudsak sammanfallande med Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet delar föredragandens uppfattning, att huvudregeln för det statliga stödet — att detta bör så inriktas, att en väsentlig och varaktig förbättring av bostadsförhållandena befordras — ej torde kunna ifrågasättas. Målet för ifrågavarande verksamhet torde alltfört böra vara att främja en successiv standardförbättring på landsbygden upp till nivå med vad som ansetts böra gälla för stadssamhällena. Möjligheterna att med hjälp av egnahemslån åstadkomma genomgripande ombyggnad eller nybyggnad av bostäder på landsbygden böra därför så långt möjligt tillvaratagas. I anslutning till vad föredraganden härutinnan anført, anser utskottet det önskvärt att beträffande bostäder av synnerligen låg klass staten i den mån ägarens ekonomiska resurser äro begränsade medverkar till sådan upprustning, som innebär undanröjande av allvarliga brister och kan åstadkommas för en med hänsyn till den begränsade användningstiden rimlig kostnad.

Mot Kungl. Maj:ts förslag att i vissa fall förbättringslån bör kunna beviljas för ersättningsbyggnad av enkel standard, har utskottet ingen särskild erinran. I likhet med föredraganden förutsätter utskottet, att ifrågavarande bidragsverksamhet bedrivs med den allra största försiktighet. Jämväl förslagen beträffande egnahemslån och förbättringslån till bostäder åt lappar på renbetesmark samt till vissa arrendeegnahem kan utskottet godtaga.

Vidare tillstyrker utskottet förslaget, att räntefritt, stående förbättringslån skall kunna beviljas intill ett belopp av 1 200 kronor utan att in-tecknings-säkerhet eller annan godtagbar säkerhet ställes, och avstyrker sålunda förslaget i motionerna I: 205 och II: 262, att dylik befrielse skall kunna medges intill ett belopp av 1 500 kronor.

Förslaget att förbättringslångivningen i fortsättningen skall kunna omfatta hela landet utan några inskränkningar kan utskottet tillstyrka.

Tertiärlån och tilläggs-lån. I anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag har i motionerna I: 438 och II: 528 yrkats avslag, i vad det gäller bemyndi-

gande för Kungl. Maj:t att, om byggnadskostnadsutvecklingen giver anledning därtill, inrätta en femte subventionsgrupp för tilläggs lån.

För såväl innevarande som föregående budgetår har Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att inrätta en femte subventionsgrupp. Utskottet, som delar föredragandens mening, att en jämförelsevis obetydlig ökning av byggnadskostnaderna icke bör föranleda införande av en femte grupp, tillstyrker förslaget.

Mot Kungl. Maj:ts övriga förslag i vad det gäller villkoren för tertiärlån och tilläggs lån har utskottet ingen erinran.

Bostadsrabatter. Vad angår grunderna för den särskilda bostadsrabatten, det s. k. *trekronorsbidraget*, har Kungl. Maj:t föreslagit den betydelsefulla ändringen, att staten, som hittills bestridit hela kostnaden för bidragsgivningen, fr. o. m. nästa budgetår skall svara för endast hälften av kostnaden, medan vederbörande kommuner skola täcka återstoden. I motionerna I: 438 och II: 528 samt I: 440 och II: 527 yrkas, att ifrågasvarande bidragsgivning skall slopas. I motionerna I: 427 och II: 514 samt I: 416, II: 419 och II: 529 förordas, att bidragsgivningen skall fortgå på i stort sett oförändrade grunder, medan i motionen I: 404 föreslås den jämkningen i Kungl. Maj:ts förslag, att staten skall svara för två tredjedelar av kostnaderna. Slutligen yrkas i motionerna I: 439 och II: 530, att bidragsgivningen utsträcker till att avse alla fastigheter färdigställda efter den 1 januari 1949.

Ifrågasvarande bidragsgivning infördes den 1 juli 1947. Den har hittills haft försökskaraktär. Bostadsstyrelsens undersökning rörande kommunernas handhavande av verksamheten synes ge stöd för uppfattningen, att bidragsbestämmelserna icke till alla delar äro tillfredsställande utformade. Särskilt synes tveksamt, huruvida — såsom avsikten har varit — bidrag ha beviljats endast hushåll med begränsade ekonomiska resurser.

Utskottet får erinra om att bidraget har förutsatts utgå i första hand till familjer som på grund av sjukdom eller annan särskild anledning haft ovanligt små inkomster. För combination av trekronorsbidrag och familjebostadsbidrag har dock denna regel icke uppställts.

Utskottet vill understryka, att det icke kan anses tillfredsställande, att staten beviljar kommunerna bidrag, vilka äro avsedda att nedbringa bostadskostnaderna för vissa ekonomiskt svaga hushållsgrupper, på sådana grunder, att kommunerna äga att själva fördela medlen utan särskild kontroll från staten. Redan gällande bidragsbestämmelser torde emellertid innebära, att kommunernas möjligheter att bevilja bidrag äro starkt begränsade och att närmast bostadsstyrelsen kan utöva viss kontroll över kommunernas bidragsgivning. I detta sammanhang må vidare erinras om att bidraget tillkommit i syfte bl. a. att stimulera kommunerna att organisera kommunala och allmännyttiga bostadsföretag. Om kommunerna, såsom föreslagits i propositionen, skola bestrida hälften av kostnaderna för bidragsgivningen, kan det befaras, att åtskilliga kommuner komma att visa sig mindre intresserade för uppgif-

ten att uppföra bostadshus, varigenom möjligheterna att hjälpa mindre be-
medlade familjer till en godtagbar bostad skulle bli beskurna.

Bl. a. med hänsyn härtill anser utskottet, att frågan om grunderna för
trekronorsbidraget bör bli föremål för ytterligare utredning. Särskilt synes
böra undersökas, huruvida icke sådana fasta regler för beviljande av bidra-
get kunna fastställas, att syftet med Kungl. Maj:ts förslag därmed blir till-
godosett. Uppmärksamhet synes jämväl böra ägnas de särskilda frågor, som
sammanhånga med bostadsbristen och närmast gälla de familjer som f. n.
sakna bostad i vanlig mening och på grund av begränsade inkomster icke
med hjälp av nuvarande bostadsbidrag kunna förhyra lägenhet i nybyggt hus.
På grund av de förhållandevis höga hyrorna i nyuppförda hus och trekronors-
bidragets begränsade storlek kan sålunda ifrågasättas, om bidraget är lämp-
ligt utformat med hänsyn till sitt ändamål. Utredningen bör sålunda jämväl
avse frågan, huruvida icke bidraget bör ersättas med stöd i helt nya former.

Intill dess ifrågavarande utredning slutförts, böra grunderna för tre-
kronorsbidraget förbli oförändrade. Utskottet kan sålunda icke godtaga
Kungl. Maj:ts förevarande förslag beträffande finansiering av bidraget och
avstyrker jämväl de i förutberörda motioner framförda yrkandena om dels-
slopande av bidragsgivningen, dels utvidgning av bidragets omfattning.

I propositionen förordas, att *statsbidrag* skall kunna utgå till kommunala
och allmännyttiga bostadsföretag för *beredande av bostäder åt åldringar*. I
motionen II: 531 föreslås, att berörda bidrag skall kunna utgå till folkpen-
sionärer oavsett i vilka fastigheter de bo. I motionerna I: 440 och II: 527 har
förordats en undersökning beträffande utvidgning i vissa fall av bidraget till
att avse även tvåfamiljshus.

Syftet med Kungl. Maj:ts förevarande förslag är att vid sidan av pensio-
närshemmen få fram en bostadstyp för pensionärer, som innebär att de gamla
kunna bo kvar i en miljö, sammansatt av människor i alla åldrar. Utskottet
anser det önskvärt, att en bidragsverksamhet i angivna syfte kommer till stånd.

Mot de föreslagna villkoren för bidraget har utskottet ingen erinran, var-
för utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet kan sålunda icke
biträda yrkandet i motionen II: 531. De praktiska konsekvenserna av en
bidragsgivning av den omfattning motionären föreslagit torde icke kunna
överblickas. Den av Kungl. Maj:t föreslagna formen för bidrag, nämligen avdrag
på ränta och amortering å statligt lån, kan icke tillämpas beträffande hus,
som finansierats utan hjälp av statligt lån. Tillförlitliga beräkningar rörande
kostnaderna för en på angivet sätt vidgad verksamhet torde ej heller nu kunna
verkställas. Innan erfarenhet vunnits rörande ifrågavarande bidragsgivning,
som förutsatts få försökskaraktär, torde det vara nödvändigt att på sätt före-
slagits i propositionen till en början starkt begränsa verksamheten. Vad angår
förslaget i motionerna I: 440 och II: 527 om sådant bidrag jämväl till pen-
sionärer i tvåfamiljshus anser utskottet önskvärt, att det sedermera överväges,
huruvida bidraget skall kunna utgå i sådana fall.

I motionerna I: 440 och II: 527 ifrågasättes om icke *familjebostadsbidrag*

bör kunna utgå till familjer i enfamiljshus, som förbättrats med hjälp av förbättringslån. I motionerna II: 419 och II: 529 förordas, att familjebostadsbidrag skall kunna utgå till familjer i hus färdigställda tidigast den 1 januari 1940. I dessa motioner förordas vidare, att inkomststrecken skola uppmjukas och att familjebostadsbidrag skola utgå med förhöjda belopp och jämväl kunna beviljas ensamstående mödrar med ett minderårigt barn. I motionerna I: 438 och II: 528 förordas en utredning rörande det framtida anslagsbehovet.

Frågan om utvidgning av bidragsgivningen till förmån för barnfamiljerna har varit föremål för behandling vid föregående års riksdag. Det har förutsatts, att frågan om familjebostadsbidrag till familjer i hus färdigställda före den 1 januari 1948 skall slutligt prövas så snart det statsfinansiella läget medger ifrågasvarande utvidgning. Kungl. Maj:t har uppdragit åt bostadsstyrelsen att verkställa utredning rörande medelsbehovet vid en sådan utsträckning av bidragsgivningen. I motionen II: 529 framhålles det såsom anmärkningsvärt, att resultatet av denna utredning ej redovisats. Enligt vad utskottet inhämtat, har bostadsstyrelsen, till följd av att vissa för utredningens utförande erforderliga uppgifter ännu ej kunnat erhållas från den allmänna bostadsräkningen, icke hunnit slutföra sitt uppdrag. Utskottet, som anser att förevarande utsträckning av bidragsgivningen bör åvägabringas så snart möjligheter därtill öppnas, förutsätter att nämnda utredning skall kunna slutföras inom en nära framtid. I nuvarande läge kan utskottet icke tillstyrka förutnämnda yrkanden i motionerna II: 419 och II: 529. Beträffande förslaget om jämkningar i fråga om inkomstgränserna får utskottet erinra om att inkomstprövning skall ske endast vart femte år på grundval av den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten i genomsnitt för de senaste fem åren.

Vad angår den i motionerna I: 440 och II: 527 väckta frågan, anser utskottet, att en dylik utvidgning av bidragsgivningen skulle äventyra strävandena att höja bostadsstandarden särskilt på landsbygden. Motionärernas uppfattning, att barnfamiljerna på landsbygden ha mindre möjligheter att erhålla familjebostadsbidrag, synes närmast grundat på det förhållandet att bidrag icke kan utgå till familjer i hus, färdigställda före den 1 januari 1948. Utskottet kan med hänsyn till vad nyss anförts icke tillstyrka den ifrågasatta utvidgningen av bidragsgivningen.

I anledning av förslaget i motionerna I: 438 och II: 528 om en utredning rörande det framtida anslagsbehovet förutsätter utskottet, att frågan blir föremål för överväganden i anslutning till den slutliga prövningen av spørsmålet beträffande omfattningen av ifrågasvarande bidragsgivning.

Särskilda frågor. Vad föredraganden anført beträffande grunderna för tomtprissättningen och villkoren för erhållande av räntefritt, stående lån till kollektiva tvätterier föranleder icke erinran från utskottet.

Medelsbehovet under budgetåret 1950/51. Utskottet får erinra, att Kungl. Maj:t i anslutning till de preliminära beräkningarna av medelsbehovet i årets

statsverksproposition uppskattade tillskottet av lägenheter under såväl år 1950 som år 1951 till 45 000 à 50 000. Föredraganden framhåller nu, att, även om det icke är uteslutet att bostadstillskottet under nästa år kan komma att bli något större än sålunda antagits, anledning synes saknas att frångå berörda produktionsantagande.

Utskottet, som anser att möjlighet ännu icke föreligger att närmare bedöma förutsättningarna för bostadsbyggandet under år 1951, kan godtaga ifrågavarande produktionsantagande.

Vad angår Kungl. Maj:ts beräkning rörande de särskilda anslagen till bostadsförsörjningen har i vad det gäller anslaget till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* i motionen II: 529 hemställts, att utskottet med anledning av i motionen förordade utvidgningar av familjebostadsbidragsgivningen beräknar och föreslår anslaget för ifrågavarande ändamål i proportion till den ökning av utgifterna som förslagen medföra.

Då utskottet, som framgår av det föregående, icke ansett sig böra tillstyrka ändring i gällande grunder för familjebostadsbidrag, förordar utskottet, att anslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppföres med 27 000 000 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *Särskilda bostadsrabatter* skall anvisas 400 000 kronor. I motionerna I: 427 och II: 514 yrkas, att anslaget höjes till 1 200 000 kronor, och i motionerna I: 439 och II: 530 att det höjes till 600 000 kronor, medan i motionerna I: 438 och II: 528 förordas, att anslaget nedsättes till 100 000 kronor. Yrkandet i motionen II: 529 innebär, att ifrågavarande anslag skulle höjas till 1 400 000 kronor.

Utskottets ställningstagande i det föregående innebär, dels att grunderna för det s. k. trekronorsbidraget skola förbli oförändrade under nästa budgetår, dels att Kungl. Maj:ts förslag beträffande statsbidrag till vissa pensionärsbostäder tillstyrkes. Utskottet beräknar fördenskull anslaget till (1 400 000 + 100 000) 1 500 000 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att till *Rabatter vid viss försäljning av övertaliga baracker* anvisas ett belopp av 306 000 kronor. Utskottet tillstyrker förslaget. Föredraganden har förordat, att hittills tillämpad rabattering får äga rum även vid den fortsatta försäljningen av baracker och att frågan om bestridande av kostnaderna för därvid medgivna rabatter i sinom tid får underställas riksdagen. Vad föredraganden sålunda anfört kan utskottet godtaga.

Mot Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning under övriga, här ej särskilt nämnda anslag samt i fråga om räntefoten för lantarbetarbostadslån har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må

I. avslå i motionerna I: 439 och II: 530 framlagt förslag om sänkning av övre gränsen för statliga tertiärlån till kommunala, allmännyttiga och kooperativa företag;

II. beträffande åtgärder för avhjälpan av bostadsbristen, besluta, att i motionerna I: 438 och II: 528 framställda förslag i denna del icke skola till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. avslå i motionen II: 419 framställda förslag om åtgärder för ökad bostadsbyggnation och för produktion av byggnads-material;

IV. beträffande byggnadsregleringen, i anledning av motionerna I: 205 och II: 262, I: 438 och II: 528, I: 440 och II: 527, godkänna vad utskottet anfört;

V. beträffande saneringsverksamheten, besluta, att i motionerna I: 438 och II: 528 samt I: 440 och II: 527 i denna del framställda förslag icke skola till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VI. beträffande egnahemslån och förbättringslån, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 205 och II: 262, i vad de avse dessa spörsmål, godkänna vad utskottet anfört;

VII. beträffande antalet subventionsgrupper vid tilläggs-lån-givningen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 438 och II: 528, i vad de beröra detta ämne, godkänna vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 mars 1950 anförts;

VIII. beträffande trekronorsbidraget,

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 438 och II: 528 samt I: 440 och II: 527, såvitt motionerna avse denna fråga, besluta, att denna bidragsform skall tills vidare bibehållas;

b) i fråga om grunderna för bidragets bestridande, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionen I: 404 samt med bifall till motionerna I: 416, I: 427 och II: 514, II: 419 och II: 529, i vad motionerna avse denna fråga, besluta, att kostnaderna för sådant bidrag skola helt bestridas av statsmedel samt i övrigt godkänna vad utskottet anfört;

c) i fråga om utvidgad tillämpning av bidraget avslå i motionerna I: 439 och II: 530 framlagt förslag i denna del;

IX. beträffande anordnande av pensionärlägenheter i flerfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionerna I: 440 och II: 527 i denna del samt med avslag å motionen II: 531, godkänna vad utskottet anfört;

X. beträffande bidragsgivningen för mindre bemedlade, barnrika familjer, avslå i motionerna II: 419 och II: 529 samt I: 440 och II: 527 framställda förslag, såvitt nu är i fråga;

XI. besluta, att motionerna I: 438 och II: 528, såvitt angår förslag om utredning rörande det framtida anslagsbehovet beträffande hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer, icke skola till någon riksdagens åtgärd föranleda;

XII. beträffande grunderna för den statliga läne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, i vad de ej behandlats under I.—XI., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet i det föregående anfört, godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar fr. o. m. den 1 juli 1950;

XIII. beträffande räntefoten för lantarbetarbostadslån, vilka komma att beviljas under budgetåret 1950/51, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att densamma bestämmes till 3,25 %;

XIV. till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 675 000 kronor;

XV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 529, såvitt den berör detta anslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 27 000 000 kronor;

XVI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 427 och II: 514 samt II: 529 ävensom med avslag å motionerna I: 438 och II: 528, I: 439 och II: 530, samtliga motioner, såvitt de beröra detta anslag, till *Särskilda bostadsrabatter* för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor;

XVII. till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kronor;

XVIII. till *Rabatter vid viss försäljning av övertaliga baracker* för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 306 000 kronor;

XIX. till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor;

XX. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit ovan under punkterna I.—XVI. särskilt berörda, icke skola till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Mannerskantz, Ohlon, Gustaf Karlsson, Ivar Anderson, Heiding, fröken Andersson, herrar Berling, Sundelin, Leander, Johan Eric Ericson, Näsström, Hesselbom, Ivar Persson och Andréé; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Malmborg i Skövde, Svensson i Grönvik, Mårtensson i Uddevalla, Ståhl, Åkerström, Pettersson i Dahl, Thapper, fröken Elmén, herrar Persson i Vinberg, Birke, Persson i Växjö, Wedén, fru Ericsson i Luleå och herr Henriksson.

Reservationer.

1) av herrar *Mannerskantz, Ohlon, Heiding, fröken Andersson, herrar Sundelin, Ivar Persson, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* i Skövde, *Svensson* i Grönvik, *Ståhl, Pettersson* i Dahl, fröken *Elmén*, herrar *Birke* och *Wedén*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till förslaget i motionerna I: 439 och II: 530 om sänkning av övre gränsen för statliga tertiärlån till kommunala, allmännyttiga och kooperativa företag och att därför

dels utskottets utlåtande på s. 10 från och med det stycke, som börjar med orden »Frågan om de», till och med det stycke, som slutar med orden »för tertiärlån», bort hava följande lydelse:

»Frågan om de allmänna grunderna för statens och kommunernas stöd åt bostadsförsörjningen har under de senaste åren varit föremål för överväganden av riksdagen. Sedan 1946 ha kommunala och s. k. allmännyttiga företag kommit att svara för en starkt växande del av flerfamiljshusproduktionen. Genom villkoren för statliga tertiärlån till dylika hus men jämväl till följd av kommunernas befogenheter i samband med byggnadsregleringen ha de enskilda byggnadsföretagarna på ett flertal orter skjutits åt sidan. Ifrågasvarande utveckling har enligt utskottets mening icke varit lycklig. De under senare år vunna erfarenheterna i berörda hänseenden utgöra sålunda tillräckligt skäl

för att, på sätt föreslagits i motionerna I: 439 och II: 530, nu genomföra sådana ändringar i villkoren för tertiärlån till flerfamiljshus, att enskilda företagare ur lånesynpunkt bli i stort sett jämställda med andra företagskategorier.

I anledning av vad sålunda anförts tillstyrker utskottet förslaget i motionerna I: 439 och II: 530 beträffande sänkning av övre gränsen för tertiärlån.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»I. med bifall till motionerna I: 439 och II: 530, såvitt nu är i fråga, besluta, att övre gränsen för statliga tertiärlån till kommunala, allmännyttiga och kooperativa företag skall fastställas till 90 % av avkastningsvärdet;»

2) av herrar *Mannerskantz*, *Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Persson*, *Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Grönvik, *Pettersson* i Dahl och *Birke*, vilka ansett, att, i vad avser åtgärder för avhjälpande av bostadsbristen,

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 10 och 11, som börjar med orden »Frågan om åtgärder» och slutar med orden »böra företagas», bort hava följande lydelse:

»Även om jämkning i grunderna för statliga lån till flerfamiljshus torde medverka till att den för bostäder tillgängliga investeringsvolymen kommer att användas på effektivaste sätt, synes det utskottet nödvändigt, att även sådana omständigheter beaktas, som stimulerat bostadsefterfrågan och därmed försvårat bostadsbristen. I motionerna I: 438 och II: 528 har framhållits att ingen faktor torde ha varit mera efterfrågestimulerande än den som ligger däri, att löneinkomsterna stigit avsevärt mer än bostadskostnaderna. Utskottet anser sig icke kunna jäva detta påstående. Inom bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen pågå undersökningar, som äro avsedda att ge säkrare hållpunkter för en bedömning av förutsättningarna för en avveckling av bostadsbristen. Utskottet förutsätter, att genom dessa undersökningar eller i annan lämplig ordning full klarhet kommer att skapas rörande den ökning av bostadsefterfrågan, som sammanhänger med den kraftiga stegringen av inkomsterna, ävensom att grunderna för bostadspolitiken bli föremål för omprövning på grundval av dessa undersökningars resultat.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»II. beträffande åtgärder för avhjälpande av bostadsbristen, i anledning av motionerna I: 438 och II: 528 i denna del, godkänna vad utskottet anført;»

3) av herrar *Mannerskantz*, *Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Persson*, *Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Grönvik, *Pettersson* i Dahl och *Birke*, vilka ansett, att, i vad avser saneringsverksamheten,

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 11, som börjar med orden »Den i» och slutar med orden »angivna sättet» bort hava följande lydelse:

»Den i motionerna I: 438 och II: 528 berörda frågan torde böra beaktas i samband med den av föredraganden förutskickade utredningen. Utskottet biträder den i motionerna I: 440 och II: 527 uttalade meningen, att saneringsverksamheten är en rent kommunal angelägenhet och att den av föredraganden förutskickade utredningen icke bör avse statliga subventioner till saneringsföretag.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»V. beträffande saneringsverksamheten, i anledning av motionerna I: 438 och II: 528 samt I: 440 och II: 527 i denna del, godkänna vad utskottet anfört;»

4) beträffande egnahemslån och förbättringslån av herr *Pettersson* i Dahl;

5) av herrar *Mannerskantz*, *Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Persson*, *Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Grönvik, *Pettersson* i Dahl och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en femte subventionsgrupp vid tilläggslångivningen och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 13, som börjar med orden »För såväl» och slutar med orden »tillstyrker förslaget» bort hava följande lydelse:

»Såsom framhålles i motionerna, visar bostadsstyrelsens utredning, att byggnadskostnaderna undergått en svag men dock märkbar sänkning. På grund härav och med tanke på den statsfinansiella situationen avstyrker utskottet förslaget beträffande en femte subventionsgrupp.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»VII. beträffande antalet subventionsgrupper vid tilläggslångivningen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 438 och II: 528, i vad de beröra detta ämne, besluta att icke bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en femte subventionsgrupp;»

6) beträffande trekronorsbidraget

a) av herrar *Mannerskantz*, *Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Persson*, *Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Grönvik, *Pettersson* i Dahl och *Birke*, vilka ansett, att bestämmelserna om trekronorsbidrag böra slopas och att därför

dels utskottets utlåtande från och med det stycke på s. 13, som börjar med orden »Ifrågavarande bidragsgivning» till och med det stycke på s. 14, som slutar med orden »bidragets omfattning» bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser i nära anslutning till vad som anförts i motionerna I: 438 och II: 528 samt I: 440 och II: 527, att trekronorsbidraget bör slopas. Av bostadsstyrelsens undersökning synes framgå, att denna bidragsform kommit att verka både slumpartat och orättvist. Ett godtagande av Kungl. Maj:ts förslag skulle sannolikt innebära, att de ekonomiskt starkare kommunerna

komme att utnyttja denna bidragsform i långt större utsträckning än mindre bärkraftiga kommuner. Utskottet avstyrker fördenskull i anslutning till yrkandena i nämnda motioner Kungl. Maj:ts förslag om bidragsgivning i denna form. Som en följd härav torde yrkandena beträffande detta bidrag i motionerna I: 427 och II: 514, I: 416, II: 419, II: 529 samt I: 404 icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»VIII. beträffande trekronorsbidraget, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 438 och II: 528 samt I: 440 och II: 527, såvitt motionerna avse denna fråga, besluta, att bestämmelserna om sådant bidrag skola upphävas;»

b) av herrar *Ohlon, Sundelin, Malmborg* i Skövde, *Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Wedén*, vilka ansett, att trekronorsbidraget bör utvidgas att omfatta även andra fastigheter än kommunala och allmännyttiga eller av industrier för anställda uppförda och att därför

dels utskottets utlåtande från och med det stycke på s. 13, som börjar med orden »Ifrågavarande bidragsgivning», till och med det stycke på s. 14, som slutar med orden »bidragets omfattning» bort hava följande lydelse:

»Av bostadsstyrelsens undersökning rörande kommunernas handhavande av bidragsverksamheten synes framgå, att behov föreligger av klarare riktlinjer för bidragsgivningen. Kungl. Maj:ts förslag, att kommunerna skola bestrida hälften av kostnaderna för bidragsgivningen, torde innebära ett avsteg från hittills tillämpade principer för bostadsrabatter. Utskottet anser därför, att frågan om villkoren för trekronorsbidrag bör göras till föremål för ytterligare utredning i syfte att skapa fastare regler för verksamheten. Utskottet avstyrker sålunda Kungl. Maj:ts förevarande förslag och förordar, att kostnaderna för bidragsgivningen tills vidare skola bestridas med statsmedel. Såsom framhållits i motionerna I: 439 och II: 530 innebär nuvarande begränsning av bidragsgivningen till att avse endast hushåll i hus förvaltade av kommunala och allmännyttiga företag uppenbara orättvisor. I anslutning till yrkandet i nämnda motioner föreslår därför utskottet, att under nästa budgetår bidrag skall kunna beviljas hushåll i alla fastigheter, som färdigställtts efter den 1 januari 1949, och på de villkor i övrigt, som gälla beträffande detta bidrag.»

dels ock utskottets hemställan under moment VIII. i nedannämnda del bort hava följande lydelse:

»c) i fråga om utvidgad tillämpning av bidraget, med bifall till motionerna I: 439 och II: 530 i denna del, besluta, att sådant bidrag skall omfatta även andra fastigheter än kommunala och allmännyttiga eller av industrier för anställda uppförda;»

c) av herr *Persson* i Växjö;

7) av herrar *Mannerskantz*, *Ohlon*, *Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Ivar Persson*, *Skoglund* i Doversorp, *Malmborg* i Skövde, *Svensson* i Grönvik, *Ståhl*, *Pettersson* i Dahl, fröken *Elmén*, herrar *Birke* och *Wedén*, vilka ansett, att bidrag till anordnande av pensionärsbostäder bör kunna utgå även beträffande av enskilda byggherrar uppförda hus, där lämpliga pensionärsbostäder anordnas, och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 14, som börjar med orden »Mot de» och slutar med orden »i sådana fall», bort hava följande lydelse:

»Mot de föreslagna villkoren för bidraget har utskottet ingen annan erinran än att liknande anordning som i propositionen föreslagits beträffande hus, förvaltade av kommunala och allmännyttiga företag, bör kunna vidtagas beträffande av enskilda byggherrar uppförda hus, där lämpliga pensionärsbostäder anordnas. I de fall, då huset ej är finansierat med hjälp av statslån, torde bidraget böra utgå direkt till husägaren under förutsättning att hyresbelopp och lägenheternas kvalitet godtagits av bostadsstyrelsen. Vid sådant förhållande föreligger icke behov av den i motionerna I: 440 och II: 527 föreslagna utredningen rörande utsträckning av bidragsgivningen till att omfatta tvåfamiljshus.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»IX. beträffande anordnande av pensionärslägenheter i flerfamiljshus, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 440 och II: 527 i denna del samt motionen II: 531 godkänna vad utskottet anfört;»

8)

a) av herr *Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doversorp och *Birke*, vilka ansett, att familjebostadsbidrag endast bör tillkomma familjer med minst tre hemmavarande barn och att därför,

dels utskottets utlåtande på s. 15, från och med det stycke, som börjar med orden »Frågan om», till och med det stycke, som slutar med orden »av bidragsgivningen», bort hava följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om att enligt de för bostadspolitiken uppdragna riktlinjerna behovet av större bostad än två rum och kök, då man räknar med en boendetäthet av två personer per rum och ingen i köket, först uppkommer i och med det tredje barnet. Med hänsyn härtill samt till läget på hyresmarknaden och rådande statsfinansiella läge anser utskottet en inskränkning av den nuvarande bidragsgivningen motiverad. Utskottet får därför tillstyrka, att fr. o. m. den 1 juli 1950 familjebostadsbidrag endast skall tillkomma familjer med minst tre hemmavarande barn under 16 år. Härav följer, att utskottet icke kan tillstyrka yrkandena i nyssnämnda motioner.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»X. beträffande bidragsgivningen för mindre bemedlade, barnrika familjer, avslå i motionerna II: 419 och II: 529 samt I: 440 och II: 527 framställda förslag, såvitt nu är i fråga, samt besluta, att sådant bidrag endast skall tillkomma familjer med minst tre minderåriga barn;»

b) av herr *Pettersson* i Dahl, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till i motionerna I: 440 och II: 527 framlagt förslag, att familjebostadsbidrag bör kunna utgå till familjer i enfamiljshus, som förbättrats med hjälp av förbättringslån, och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 15, som börjar med orden »Vad angår» och slutar med orden »av bidragsgivningen» bort hava följande lydelse:

»Vad angår den i motionerna I: 440 och II: 527 väckta frågan, anser utskottet i likhet med motionärerna, att möjligheter böra förefinnas att i vissa fall bevilja familjebostadsbidrag till familjer i enfamiljshus, som förbättrats med hjälp av förbättringslån.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»X. beträffande bidragsgivningen för mindre bemedlade, barnrika familjer, i anledning av motionerna I: 440 och II: 577 samt med avslag å motionerna II: 419 och II: 529, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

9) av herr *Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett, att, under förutsättning av bifall till den ovan med 8 a) betecknade reservationen, anslaget till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer bort sänkas till 19 000 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 16, som börjar med orden »Då utskottet» och slutar med orden »27 000 000 kronor», bort hava följande lydelse:

»Då utskottet, som framgår av det föregående, förordat, att fr. o. m. den 1 juli 1950 familjebostadsbidrag endast skall tillkomma familjer med minst tre minderåriga barn under 16 år, bör det av Kungl. Maj:t beräknade beloppet nedräknas. Anslaget synes på grund av under utskottsbehandlingen inhämtade upplysningar böra uppföras med 19 000 000 kronor.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XV. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 529, såvitt den berör detta anslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 19 000 000 kronor;»

10)

a) av herrar *Mannerskantz*, *Heiding*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Persson*, *Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Grönvik, *Pettersson* i Dahl och *Birke*, vilka ansett, att, under förutsättning av bifall till de ovan med 6 a) och 7) betecknade reservationerna, något anslag till Särskilda bostadsrabatter icke bort tillstyrkas för nästkommande budgetår, och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 16, som börjar med orden »Utskottets ställningstagande» och slutar med orden »1 500 000 kronor» bort hava följande lydelse:

»Utskottets ställningstagande i det föregående innebär, dels att utskottet avstyrker, att medel anvisas för trekronorsbidrag, dels att statsbidrag till pensionärsbostäder skola kunna utgå även i andra än av Kungl. Maj:t föreslagna fall. Bostadsstyrelsen har beräknat, att vid utgången av innevarande budgetår skall föreligga ett outnyttjat belopp å anslaget av drygt 800 000 kronor. Utskottet uppskattar behovet av medel för bidragsgivningen beträffande folkpensionärer till 150 000 kronor. Behov av ytterligare anslag för ifrågakvarande verksamhet under nästa budgetår torde därför icke föreligga.»

dels och nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XVI. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 427 och II: 514, I: 439 och II: 530 samt II: 529 ävensom i anledning av motionerna I: 438 och II: 528, samtliga motioner, såvitt de beröra detta anslag, besluta, att för budgetåret 1950/51 anslag till Särskilda bostadsrabatter icke skall anvisas;»

b) av herrar *Ohlon*, *Sundelin*, *Malmberg* i Skövde, *Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Wedén*, vilka ansett, att, under förutsättning av bifall till de ovan med 6 b) och 7) betecknade reservationerna, anslaget till Särskilda bostadsrabatter bort uppräknas till 1 750 000 kronor och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 16, som börjar med orden »Utskottets ställningstagande» och slutar med orden »1 500 000 kronor» bort hava följande lydelse:

»Utskottets ställningstagande i det föregående innebär, dels att det s. k. trekronorsbidraget skall kunna utgå till bostäder i alla fastigheter, som färdigställt efter den 1 januari 1949, på i övrigt oförändrade villkor, dels att statsbidrag till pensionärsbostäder skall kunna utgå även i andra än av Kungl. Maj:t föreslagna fall. Utskottet uppskattar behovet av medel för trekronorsbidrag till 1 600 000 kronor och behovet av medel för bidragsgivningen beträffande folkpensionärer till 150 000 kronor, varför anslaget torde böra uppföras med 1 750 000 kronor.»

dels och nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XVI. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 427 och II: 514, I: 439 och II: 530 samt II: 529 ävensom med avslag å motionerna I: 438 och II: 528, samtliga motioner, såvitt de beröra detta anslag, till *Särskilda bostadsrabatter* för budgetåret 1950/51 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 750 000 kronor;».
